

การศึกษาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา  
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด  
บริเวณพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

นางสกุลพร ทองไพจิตร



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนานักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา  
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974 - 638 - 5631

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF THE CURRICULUM IMPLEMENTATION OF LIFE EXPERIENCES  
AREA RELATING TO ENVIRONMENTAL EDUCATION  
IN THE ELEMENTARY SCHOOLS UNDER  
THE JURISDICTION OF THE PRIMARY EDUCATION OFFICES  
IN THE EASTERN SEABOARD AREA



MRS.SAKULPORN THONGPHAICIT

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the degree of Master of Education in Supervision and Curriculum Development  
Department of Educational Administration Graduate School

Chulalongkorn University

Academic year 1997

ISBN 974 - 638 - 5631



## พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สกุลพร ทองไพจิตร : การศึกษาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด บริเวณพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (A STUDY OF THE CURRICULUM IMPLEMENTATION OF LIFE EXPERIENCES AREA RELATING TO ENVIRONMENTAL EDUCATION IN THE ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE PRIMARY EDUCATION OFFICES IN THE EASTERN SEABOARD AREA.)

อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ชมวัฒนา ; 198 หน้า. ISBN 974 - 638 - 563 -1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด บริเวณพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ประชากรได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การลงมือปฏิบัติ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการใช้หลักสูตรโดยการแจ้งนโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาให้บุคลากรในโรงเรียนทราบ สนับสนุนครูผู้สอนในการจัดทำกำหนดการลงมือปฏิบัติและแผนการลงมือปฏิบัติรวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตร สำหรับเอกสารประกอบหลักสูตรครูผู้สอนใช้เอกสารที่หน่วยงานต้นสังกัดได้จัดทำขึ้น ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการใช้หลักสูตร

2. ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมบุคลากรโดยการจัดประชุมชี้แจงหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา จัดตารางสอนโดยกำหนดให้อยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จัดสถานที่ สภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา มีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ส่วนปัญหาที่พบ คือ จำนวนสื่อไม่เพียงพอกับความต้องการและขาดงบประมาณในการจัดทำ

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่เตรียมการสอนโดยการศึกษาค้นคว้าและเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษา ให้ออกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นักเรียนทำกิจกรรมด้วยกระบวนการกลุ่ม ครูผู้สอนใช้วิธีสอนแบบอภิปราย มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน สำหรับการวัดผลประเมินผลครูผู้สอนใช้วิธีการวัดผลหลายวิธีประกอบกัน โดยมุ่งเน้นการสังเกตและผลงานนักเรียน ส่วนปัญหาที่พบ คือ ครูผู้สอนทำการสอนหลายวิชา ขาดทักษะในการเลือกเนื้อหา, กิจกรรม และครูผู้สอนไม่สามารถประเมินผลการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์สิ่งแวดล้อมศึกษา

ภาควิชา .....บริหารการศึกษาศึกษา.....

สาขาวิชา .....นิเทศการศึกษาศึกษาและพัฒนาศึกษา.....

ปีการศึกษา .....2540.....

ลายมือชื่อนิติต  .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา  .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....



# # 3971913327: MAJOR SUPERVISION AND CURRICULUM DEVELOPMENT

KEY WORD:

ENVIRONMENTAL EDUCATION / ELEMENTARY SCHOOL / EASTERN SEABOARD AREA  
A STUDY OF THE CURRICULUM IMPLEMENTATION OF LIFE EXPERIENCES AREA  
RELATING TO ENVIRONMENTAL EDUCATION IN THE ELEMENTARY SCHOOLS  
UNDER THE JURISDICTION OF THE PRIMARY EDUCATION OFFICES IN THE  
EASTERN SEABOARD AREA.

THESIS ADVISOR : PERMKIET KHAMAWATTANA ,Ph.D. 198 pp. ISBN 974 - 638 - 563 -1

The purpose of this research was to study the state and problems of the curriculum implementation of life experiences area relating to environmental education in the elementary schools under the jurisdiction of the primary education offices in the eastern seaboard area. The samples included school administrators and teachers of life experiences area. Research instrument questionnaire. Data were analyzed by frequency and percentage.

The results of this study were found as follows :

1. With regards to transferring to teaching curriculum, most of the schools have planned to utilize the curriculum via informing on environmental education policy to the concerned persons and supporting teachers on teaching schedule as well as lesson plans together with curriculum materials. The teachers have utilized the curriculum materials done by the authority unit. The problems found were the teachers lacked of knowledge and understanding to plan the curriculum implementation.

2. Regarding to resources and facilities management, the findings revealed that most of the schools organized meetings for related persons in order to inform an environmental education. Teaching schedule settings in life experiences area were also done for this purpose. Besides, facilities and environmental matter settings were done in harmony with environmental education and teaching scheme, it was found that instructional media were used while public relations and extra curriculum activities were also done and supervision and evaluation were conducted. The main problems on this stage covered budget constraint and inadequate instructional media.

3. Concerning instructional management, it was found that most teachers prepared lesson plans by studying curriculum and content of environmental education study. The students were let to have selfstudies and did activities as a group. The teaching method used by most of teachers was discussion. Supplementary teaching and learning activities was also conducted. For evaluation aspect, various types of evaluation were conducted and integrated by teachers emphasizing on observation and students' works. The problems found were, teachers had to be responsible in teaching many subject, lacked of skill in content and activities selection and could not do evaluation of their teaching performances related to purposes of environmental education.

ภาควิชา.....บริหารการศึกษา.....

สาขาวิชา.....นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร.....

ปีการศึกษา.....2540.....

ลายมือชื่อนิติศ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....



## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากอาจารย์ ดร. เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด ที่ได้ให้ความเมตตา เอาใจใส่ ให้ความรู้ และให้กำลังใจ คำแนะนำอันมีค่ายิ่งในการทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป. 2 , 4 , 6 จำนวน 274 โรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ที่กรุณาให้ข้อมูลทางการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

พร้อมทั้งการให้ความช่วยเหลือในการเริ่มต้นทำงานวิจัยจาก คุณเกสสิณี ชิวปรีชา การได้รับกำลังใจจากเพื่อน ๆ ทุกคน ในสาขาวิชานิเทศการศึกษา และพัฒนาหลักสูตร ที่มีส่วนทำให้ผู้วิจัยได้ขบคิดในการศึกษา และการทำวิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา และ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ในการทำวิจัย

และสิ่งที่คุณวิจัยได้รับเสมอมา คือ กำลังใจที่ยิ่งใหญ่ ของคุณพ่อสถิตย์ คุณแม่ไชยวศริกุล คุณสมชาติ เด็กหญิงกาญจนาพร ทองไพจิตร ที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจในการทำวิจัยอย่างยิ่ง

ประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี และครู-อาจารย์ทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
สกุลพร ทองไพจิตร

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ณ
บทที่ 1 บทนำ .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย .....	6
ขอบเขตของการวิจัย .....	6
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย .....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย .....	8
บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	9
ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร .....	9
การนำหลักสูตรไปใช้ .....	12
บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร .....	31
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ...	33
สิ่งแวดล้อมศึกษา .....	37
แนวทางการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา .....	37
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา	
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 .....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย .....	57
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย .....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล .....	60

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	61
ตอนที่ 1 สภาพของผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป. 2 , 4 และ 6 .....	64
ตอนที่ 2 สภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา .....	70
ตอนที่ 3 สภาพปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา .....	99
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	121
สรุปผลการวิจัย .....	122
อภิปรายผลการวิจัย .....	127
ข้อเสนอแนะ .....	138
รายการอ้างอิง .....	140
ภาคผนวก .....	144
ประวัติผู้เขียน .....	198

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนและคำร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืน .....	60
2 สถานภาพของผู้บริหาร .....	64
3 สถานภาพของครูผู้สอน .....	66
4 สภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ตามการให้ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน .....	70
5 สภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ตามการให้ข้อมูลของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต .....	75
6 สภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา ในด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร ตามการให้ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน .....	80
7 สภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ในด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรตามการให้ข้อมูลของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ...	87
8 สภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ตามการให้ข้อมูลของครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต .....	93
9 ปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ตามการให้ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน .....	99
10 ปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ตามการให้ข้อมูลของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต .....	102
11 ปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรตามการให้ข้อมูลของผู้บริหารโรงเรียน .....	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

- 12 ปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต  
ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ  
เพื่อการใช้หลักสูตรตามการให้ข้อมูลของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ... 111
- 13 ปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต  
ในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ด้านการเรียนการสอน  
ตามการให้ข้อมูลของครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ..... 117



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย